

svo á, að honum hefði átt að vera ljóst, að stýrimaður sýndi ekki nægilega varúð í starfi sínu, og bar honum því af sjálfsdáðum að gæta nauðsynlegra varúðarreglna.

Ber að heimfæra brot ákærðu undir 215. grein almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og 84. grein sjómannalaga nr. 41/1930, og þykir refsing sú, sem ákærði Jóhann Hermann Júlíusson hefur unnið til, hæfilega ákveðin þriggja mánaða fangelsi. Þá skal hann samkvæmt heimild í 68. grein almennra hegningarlaga nr. 19/1940, og 84. grein sjómannalaga sviptur stýrismannsréttindum í tvö ár frá birtingu dóms þessa að telja.

Refsing ákærða Sigurðar Björnssonar þykir með tilliti til stöðu hans á skipinu hæfilega ákveðin 300 króna sekt til rikissjóðs, og komi 20 daga varðhald í stað hennar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá lögbirtingu dóms þessa.

Ákærðu greiði kostnað sakarinnar in solidum.

Rekstur málsins hefur verið vítalaus.

Því dæmist rétt vera:

Ákærði Jóhann Hermann Júlíusson sæti fangelsi í þrjá mánuði. Hann skal sviptur stýrimannsréttindum í tvö ár frá lögbirtingu dóms þessa að telja.

Ákærði Sigurður Björnsson greiði 300 króna sekt til rikissjóðs, og komi 20 daga varðhald í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá lögbirtingu dóms þessa.

Ákærðu greiði kostnað sakarinnar in solidum.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Mánudaginn 28. október 1946.

Nr. 118/1946. Mjólkursamsalan í Reykjavík

(Hrl. Egill Sigurgeirsson)

gegn

Borgarstjóranum í Reykjavík f. h. bæjar-
sjóðs (Hrl. Einar B. Guðmundsson).

Setudómari próf. Ísleifur Árnason
í stað hrd. Árna Tryggvasonar.

Útsvarsmál.

Dómur hæstaréttar.

Steindór Gunnlaugsson, fulltrúi borgarfégetans í Reykjavík, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til hæstaréttar með stefnu 29. ágúst þ. á. Krefst hann þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og að honum verði dæmdur málskostnaður í héraði og fyrir hæstarétti úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar úrskurðarins og málskostnaðar fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Undanþága frá útsvarsskyldu til handa áfrýjanda samkvæmt lögum nr. 96/1936 virðist einungis taka til þeirrar starfrækslu, sem mörkuð er í lögum nr. 1/1935. Er hann því útsvarsskyldur af verzlun með vörur þær, sem í úrskurði fógeta greinir.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð að niðurstöðu til og dæma áfrýjanda til að greiða stefnda kr. 1500.00 í málskostnað fyrir hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Mjólkursamsalan í Reykjavík, greiði stefnda, borgarstjóranum í Reykjavík f. h. bæjarsjóðs, kr. 1500.00 í málskostnað fyrir hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 26. júlí 1946.

Gerðarþola, Brauð- og sælgætissölu Mjólkursamsölnunnar, var gert að greiða í útsvar til bæjarsjóðs Reykjavíkur fyrir árið 1945, kr. 40000.00.

Þar eð gerðarþoli hefur eigi greitt útsvar þetta, hefur borgarstjórinn í Reykjavík f. h. bæjarsjóðs krafizt þess, að það verði innheimt með lögtaki.

Umboðsmaður gerðarþola hefur mótmælt framgangi hinnar umbeðnu lögtaksgerðar. Af hans hálfu er því haldið fram, að starfsemi Mjólkursamsölnunnar sé undanþegin útsvarsskyldu með lögum nr. 96 23. júní 1936, en þar er svo ákveðið, að Mjólkursamsalan skuli undanþegin öllum tekju- og eignarskatti, svo og því að greiða aukaútsvar eftir efnum og ástæðum. Vegna þessara laga hafi aldrei síðan verið lagt útsvar á samsöluna fyrr en árið 1945 og tekjuskatts hafi aldrei verið krafizt. Samsalan hafi tekið til

starfa 15. jan. 1935 og hafi þá auk mjólkur og mjólkurafurða selt brauðvörur, sælgæti, smjörliki, öl, gosdrykki og egg. Allar sömu vörutegundir hafi Mjólkursamsalan selt síðan, að undanteknum eggjum.

Fyrir fyrsta starfsárið, 1935, var samsölunni gert að greiða kr. 4050.00 í útsvar árið 1936, en ekki er upplýst í málinu, hvort það hefur verið greitt.

Umboðsmaður gerðarþola telur útsvarsálagninguna ólöglega og brot á ákvæðum áðurgreindra laga frá 1936. Og með skattfrelsi undanfarinna 10 ára, þá sé það ástand helgað af undanfarandi venju og geti gerðarbeiðandi ekki nú eftir aðgerðarleysi sitt allan þenna tíma gert útsvarskröfu gildandi gegn gerðarþola. Umboðsmaður gerðarþola heldur því og fram, að ekki verði gerður greinarmunur á brauða- og sælgætissölu Mjólkursamsölunnar og öðrum verzlunarrekstri hennar, enda fjárhagur þeirrar sölu ekki aðgreindur og engar sérreglur settar um fyrrnefnda sölu. Brauð- og sælgætissalan geti því ekkert grætt og ekkert eignast. Sé um hagnað af henni að ræða, komi það aðeins fram í því, að minni frádráttur verði á því, sem útborgað sé til framleiðenda, en mótsett, ef um tap sé að ræða á slíkri sölu. Það er stofnunin sjálf, Mjólkursamsalan, sem nýtur útsvarsundanþágu laga nr. 96 frá 1936 að áliti umboðsmanns gerðarþola. Hann mótmælir því og að Mjólkursamsalan sé félag í skilningi útsvarslaganna nr. 66 1945, þar sem hér sé aðeins um samtök nokkurra aðilja að ræða um að koma framleiðslu sinni í verð, og sé ekki skrásett í firmaskrá Reykjavíkur. Enn fremur er á það bent af hálfu gerðarþola, að eigendur samsölunnar, og þar með brauða- og sælgætissölunnar, sé samvinnufélög og sé því útsvarið einnig þess vegna ólöglega á lagt, þar sem ekki sé fylgt að því leyti löglegum aðferðum, sbr. 6. gr. 2., 2. tölul. laga nr. 66 1945, enda einnig undanþegin útsvarsskyldunni samkvæmt 6. gr. 2, 2. c.

Umboðsmaður gerðarbeiðanda hefur tekið það fram, að Mjólkursamsalan í Reykjavík sé rekin samkvæmt fyrirmælum laga nr. 1 1935 um meðferð og sölu mjólkur og rjóma o. fl. Þar sé svo ákveðið, að þar sem fleiri en eitt mjólkurbú eru starfandi á sama verðjöfnunarsvæði, svo sem er hér, þá skuli öll sala og dreifing á neytlumjólk, rjóma og skyri í kaupstað eða kaupstöðum verðjöfnunarsvæðisins fara fram frá einni sölumiðstöð. Auk þess sé stjórn samsölunnar heimilað að taka í sínar hendur sölu og dreifingu annarra mjólkurafurða, sem mjólkurbúin framleiða. Hins vegar sé öðrum en mjólkurbúum eða samsölu, sem hér er um að ræða, bannað að selja greindar vörur. Með þessum lagaákvæðum sé starfsvið Mjólkursamsölunnar afmarkað. Það sé því aðeins Mjólkursamsalan í Reykjavík, svo sem hún er skilgreind í lögum, sem sé undanþegin útsvarsskyldunni. Þar af leiðandi sé annars

konar starfsemi þess fyrirtækis, svo sem brauða- og sælgætissala, ekki undanþegin útsvarsskyldu, enda ástæðulaust, þótt rétt þætti að undanþiggja skattgreiðslu þá starfsemi framleiðenda, sem beindist að því að koma afurðunum í verð. Umboðsmaður gerðarbeiðanda heldur því þess vegna fram, að gerðarþoli hafi verið útsvarsskyldur hér allan timann, síðan samsalan hófst, enda þótt láðst hafi að leggja útsvar á þessa starfsemi á undanförunum árum. En slíkt geti á engan hátt skapað gerðarþola venjuhelgaðan rétt til undanþágu frá skattgreiðslu, enda sé það ekki á valdi þeirra, sem leggja á útsvör eða aðra skatta, að breyta löggjafarákvæðum um skattskyldu, jafnvel þó um langan tíma sé. Enn fremur er því haldið fram af hálfu gerðarbeiðanda, að ef Mjólkursamsalan væri útsvarsskyld samkvæmt reglum um samvinnufélög, þá sé útsvarið réttilega lagt á viðskipti utanfélagsmanna, brauðsöluna, sbr. 6. gr. 2, 2. tölulið útsvarslaganna, sbr. og 5. gr. Mjólkursamsalan geti heldur ekki verið undanþegin útsvarsskyldu samkvæmt 6. gr., 2. c. lið sömu laga, þar sem hún sé hagsmunasamband atvinnurekenda og verji ágóða sínum þeim til hags.

Báðir mál aðiljar hafa krafizt málskostnaðar eftir mati réttarins.

Rétturinn verður nú að vera þeirrar skoðunar, að úrslit þessa máls um útsvarsskyldu gerðarþola velti aðeins á því, hvort lög nr. 96 frá 1936 undanþiggi sölu þá, sem útsvarið er lagt á, útsvarsskyldu. Tilefni þeirrar lagasetningar er að sjálfsögðu sú, að niðurfjöfnunarnefnd Reykjavíkur lagði útsvar 1936 á Mjólkursamsöluna. Það verður ekki séð af undirbúningi málsins á Alþingi né heldur af lögnum sjálfum, hve langt lögunum er ætlað að ná eða hver takmörk eru fyrir því, hve viðtæk sölustarfsemi Mjólkursamsölnunnar má vera til að njóta verndar um undanþágu frá útsvarsskyldu. En að sjálfsögðu hefur það ekki verið tilætlun löggjafans, að undanþágan gildi um hvers konar verzlunarrekstur, sem Mjólkursamsalan kynni eða gæti rekið í sambandi við og samhliða sölu þeirra afurða, sem henni er rétt og skylt að selja samkvæmt lögum nr. 1 frá 1935.

Rétturinn verður því að lita svo á, að undanþága sú um útsvarsgreiðslu, sem felst í lögum nr. 96 frá 23. júní 1936 til handa Mjólkursamsölnunni í Reykjavík, sé takmörkuð við sölu og dreifingu á neytlumjól, rjóma, skyri og öðrum mjólkurafurðum, sem mjólkurbúinn framleiða, eins og lög nr. 1 frá 1935 ákveða starfsvið samsölnunnar, en nái ekki til annars verzlunarrekstrar hennar, sem lagt hefur verið útsvar á og ágreiningur er um í máli þessu.

Samkvæmt þessu verður því að telja útsvarið réttilega á lagt, og verður því að leyfa framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar á ábyrgð gerðarbeiðanda.

Rétt þykir eftir atvikum, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðaðt:

Hin umbeðna lögtaksgerð á fram að ganga á ábyrgð gerð-
arbeiðanda.

Málskostnaður falli niður.

Miðvikudaginn 30. október 1946.

Nr. 70/1946. **Einar B. Guðmundsson f. h. Mildred M.
Mc. Coy.** (Hrl. Einar B. Guðmundsson)
gegn

Gunnari Sveinssyni (Hrl. Theódór B. Lindal).

Setudómari próf. Gunnar Thoroddsen
í stað hrd. Árna Tryggvasonar.

Bifreiðaslys. Skaðbabætur.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjandi, sem skotið hefur máli þessu til hæstaréttar með stefnu 27. maí þ. á., gerir þær dómkröfur, að stefndi verði dæmdur til að greiða honum 48000 krónur ásamt 6% ársvöxtum af þeirri upphæð frá 25. október 1944 til greiðsludags. Svo krefst hann og málskostnaðar fyrir undirrétti og hæstarétti eftir mati dómsins. Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir hæstarétti samkvæmt mati hæstaréttar.

Ljóst er, að maður sá, sem fyrir slysinu varð, hefur með ógætni sinni og óhæfilega hröðum akstri átt meginsök á því. Hins vegar verður að telja, að stefndi hafi einnig sýnt nokkra óvarkárni, er hann að nauðsynjalausú lét bifreið sína standa án ljósa á einhverjum fjölfarnasta vegi landsins, eftir að dimmt var orðið. Samkvæmt því, sem nú var rakið, þykir rétt að leggja $\frac{1}{5}$ hluta sakarinnar á stefnda.

Hinn látni maður var 25 ára að aldri, er slysið varð, og er talið, að tekjur hans, næstu 5 ár áður en hann gekk í herþjónustu, hafi verið samtals um 4500 bandaríkjadalir. Eiginkona hans var 19 ára að aldri, og áttu þau eitt barn á fyrsta ári. Tekur krafan á hendur stefnda einnig til bóta